

Informētā piekrišana un subjektīvais laiks

Uldis Vēgners

Rīgas Stradiņa universitāte, Humanitāro zinātņu katedra, Latvija

Ievads. Personas autonomija ir viens no centrālajiem jēdzieniem bioētikā, un cieņa pret personas autonomiju tiek izmantota kā pamats informētajai piekrišanai, kas nosaka, ka lemtspējīgai personai ir tiesības pašai pieņemt lēmumus par rīcību, kas tiešā veidā skar viņu, pamatojoties uz sniegtās informācijas saprašanu. Informētās piekrišanas kontekstā parasti tiek veiktas atsauces uz tādiem to veidojošajiem elementiem, kā kompetence, brīvprātīgums un pilnvarojums. Tas, kam diskutējam par informēto piekrišanu ir pievērsta mazāka vērība, ir psiholoģiskie aspekti. Persona nav tikai autonoma, tā ir arī sajūtoša un jūtoša būtne, un bez šīm psiholoģiskajām dimensijām diez vai personas autonomijai būtu pat kāda nozīme. Attiecībā uz informēto piekrišanu psiholoģiskie aspekti ir klātesoši gan lēmuma pieņemšanā par kādu procedūru, gan izvēlētajās procedūras norises gaitā. Šajā referātā uzmanība tiek veltīta psiholoģiskajiem aspektiem procedūras norises gaitā. Precīzāk, jautājums ir par to, kā informētā piekrišana var izmainīt subjektīvā laika paiešanas ātrumu, un kādas ētiskas implikācijas ir šim apstāklim?

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir parādīt, ka informētā piekrišana ir ētiski pamatojama ne tikai personas autonomijā, bet arī subjektīvā ciešanu ilgšanu samazināšanā. Lai īstenotu mērķi, tiek izmantoti S. Buetti (*Buetti*) un A. Lerasa (*Leras*) kopīgi veiktie un 2012. gadā publicētie pētījuma rezultāti par subjektīvo laiku, un kā metode tiek izmantota konceptuālā analīze.

Secinājumi. Informētai piekrišanai nav nozīme tikai un vienīgi personas autonomijas kontekstā, bet arī emocionāli un jutekliski piesātinātas dzīves kontekstā. Informētā piekrišana, pateicoties tam, ka tā pacientam rada kontroles sajūtu pār notiekošo, gadījumos, kad procedūra ir nepatīkama (ietver neērtības vai sāpes), var psiholoģiski samazināt šīs procedūras ilgumu un tādējādi arī ciešanas. Savukārt ciešanu samazināšana ir savienojama ar dažādām bioētikas pieejām, piemēram, laba darišanu četru principu pieejā.